

15
Hoge Raad 15 november 2013, nr. 12/04150 ECLI:NL:HR:2013:1245 (mr. Numann, mr. Loth, mr. Drion, mr. De Groot, mr. Polak) (concl. A-G mr. Wesseling-van Gent (niet opgenomen, Red.)) Noot G.J. de Bock onder «JIN» 2014/16
Ottrekking of herroeping advocaat. Akte niet-dienen. Landelijk Procesreglement. Hoofdregels voor aanhouding of uitstel. Motiveringseisen.
Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven (Lpr). Ottrekking of wisseling van advocaat op roldatum waartegen akte niet-dienen was aangezegd; aanhouding voor het stellen van een nieuwe advocaat of uitstel voor verrichten proceshandeling; akte niet-dienen wordt 'doorgeschoven' naar de roldatum voor twee weken later; afwijken van Lpr door rolrechter mogelijk; toetsing aan art. 20 Rv en eisen van de goede procesorde; motiveringsplicht.
[RV art. 20; Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven art. 1.15, 2.11 t/m 2.13, 6.1 t/m 6.4]

76

Bij een ottrekking geldt dat de zaak wordt verwezen naar de roldatum gelegen op een termijn van twee weken later voor het stellen van een nieuwe advocaat. Het maakt daarbij geen verschil of de ottrokken advocaat op de roldatum van de ottrekking partijpemptoir stond en dat akte niet-dienen was aangezegd. De advocaat die zich stelt in de plaats van de ottrokken advocaat moet in de gelegenheid worden gesteld alsnog de proceshandeling, waarvoor de zaak op de rol staat, te verrichten, ondanks dat akte niet-dienen was aangezegd. De akte niet-dienen wordt ingevolge art. 6.2 en 6.3 Lpr als het ware 'doorgeschoven' naar de roldatum van twee weken later.

Bij een herroeping (advocaatwissel) moet de rolrechter een uitstelverzoek van de opvolgende advocaat beoordelen op grond van de algemene regels voor uitstel als opgenomen in art. 2.11- 2.13 Lpr. Indien de opvolgende advocaat uitstel vraagt omdat hij, na overname van de zaak, onvoldoende gelegenheid heeft gehad de proceshandeling te verrichten, zal in beginsel een uitstel van twee weken moeten worden verleend.

De rolrechter heeft, ondanks deze door de Hoge Raad geformuleerde hoofdregels, de bevoegdheid de aanhouding te weigeren of het uitstelverzoek af te wijzen. Bij een ottrekking kan de rolrechter op grond van 1.15 Lpr afwijken van art. 6.2 en 6.3 Lpr door (bijzondere) omstandigheden aan te halen die nopen tot weigering van de proceshandeling op de roldatum van twee weken later. Bij een herroeping kan het uitstelverzoek van twee weken slechts worden afgewezen indien de rolrechter het ambtshalve of naar aanleiding van bezwaren van de wederpartij, waarop de opvolgende advocaat heeft kunnen reageren, aannemelijk acht dat uitstel in strijd is met art. 20 Rv of de eisen van de goede procesorde.

1. [eiseres 1],
2. [eiseres 2],
3. [eiseres 3],

allen gevestigd te [vestigingsplaats],
Eiseressen tot cassatie, verweersters in het voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep,
advocaat: mr. J.W.H. van Wijk,
tegen

1. [verweester 1], gevestigd te [vestigingsplaats],
Verweester in cassatie, eiseres in het voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep,
advocaat: mr. D. Rijpma,
2. [verweester 2] gevestigd te [vestigingsplaats],
Verweester in cassatie,
niet verschenen.

Partijen zullen hierna ook worden aangeduid als [eiseres] c.s., [verweester 1] en [verweester 2].

Hoge Raad:

1 Het geding in feitelijke instantie

Voor het verloop van het geding in feitelijke instanties verwijst de Hoge Raad naar de navolgende stukken:

- a. de vonnissen in de zaak 294774/HA ZA 10-2189 van de rechtbank Utrecht van 12 januari 2011, 28 september 2011 en 28 december 2011;
- b. de beslissingen in de zaken 200.100.449 van 17 april 2012, DH 200.100.449/01 van 27 april 2012 en 200.100.449 van 3 juli 2012 van het gerechtshof Arnhem.

De beslissingen van het hof zijn aan dit arrest gehecht.

2 Het geding in cassatie

Tegen de beslissingen van het hof van 17 april 2012 en 27 april 2012 hebben [eiseres] c.s. beroep in cassatie ingesteld. [verweester 1] heeft voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep ingesteld. De cassatiedagvaarding en de conclusie van antwoord tevens houdende voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep zijn aan dit arrest gehecht en maken daarvan deel uit.

Tegen [verweester 2] is verstek verleend.

[verweester 1] heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijk verklaring met toepassing van art. 80a RO, dan wel tot verwerping van het cassatieberoep en tot vernietiging van de bestreden beslissing in het voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep. [eiseres] c.s. hebben geconcludeerd tot verwerping van het voorwaardelijk incidenteel cassatieberoep.

De zaak is voor partijen toegelicht door hun advocaten.

De conclusie van de Advocaat-Generaal E.M. Wesseling-van Gent strekt in het principale cassatieberoep tot vernietiging en verwijzing en in het voorwaardelijk incidentele cassatieberoep tot verwerping.

De advocaat van [verweester 1] heeft bij brief van 19 september 2013 op die conclusie gereageerd.

3 Uitgangspunten in cassatie

3.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

- (i) De rechtbank heeft bij tussenvonnis van 28 september 2011 enkele eindbeslissingen genomen in de zaak tussen partijen en die zaak naar de rol verwezen. [eiseres] c.s. zijn, na daartoe verkregen verlof, in hoger beroep gegaan van dat tussenvonnis.
- (ii) Bij brief van 24 februari 2012 heeft de advocaat van [verweester 1], mr. J.R. Beversluis, namens [verweester 1] aan [eiseres] c.s. aangezegd dat zij op 17 april 2012 de memorie van grieven dienden te nemen, met aanzegging van akte van niet-dienen.
- (iii) Ter rolle van 17 april 2012 is de memorie van grieven niet genomen en heeft mr. P.J. van der Korst zich in de plaats gesteld van mr. G.A.A. Conyn als procesvertegenwoordiger van [eiseres] c.s. De rolraadsheer heeft het door mr. Van der Korst ge-

vraagde uitstel voor het nemen van de memorie van grieven geweigerd op de grond dat er geen deugdelijke reden is voor uitstel en heeft akte van niet-dienen van grieven verleend.

(iv) [eiseres] c.s. hebben bij faxbericht van 20 april 2012 bezwaar gemaakt tegen de beslissing tot het verlenen van de akte van niet-dienen en de rolraadsheer verzocht hen alsnog in de gelegenheid te stellen de memorie van grieven te nemen.

(v) De rolraadsheer heeft het bezwaar van [eiseres] c.s. bij brief van de griffier van 27 april 2012 verworpen en de beslissing van 17 april 2012, waarbij akte van niet-dienen is verleend, gehandhaafd.

(vi) Het hof heeft op 3 juli 2012 bepaald dat tegen de beslissingen van 17 april 2012 en 27 april 2012 tussentijds cassatieberoep kan worden ingesteld.

3.2 Het toepasselijke Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven (Stcrt. 2010/19241, hierna: Lpr) bevatte onder meer de volgende bepalingen:

– art. 1.15: Indien de omstandigheden van het geval daartoe aanleiding geven, kan het hof van dit reglement afwijken.

(...)

– art. 2.11: Tenzij de wederpartij partijperemptoir met akte niet-dienen heeft aangezegd, wordt een eerste uitstel van zes weken verleend en vervolgens een tweede uitstel van vier weken. In kort geding wordt een eerste uitstel van vier weken verleend en vervolgens een tweede uitstel van twee weken.

– art. 2.12: Na het verstrijken van de in de artikel 2.11 genoemde termijnen verwijst het hof de zaak naar een roldatum gelegen op een termijn van 53 weken voor het nemen van de memorie van grieven, memorie van antwoord of memorie van antwoord in het incidenteel hoger beroep.

– art. 2.13: De partij die na de eerste termijn uitstel voor memorie van grieven, memorie van antwoord of memorie van antwoord in het incidenteel hoger beroep wenst te bekorten, zegt hiertoe aan de wederpartij partijperemptoir en akte niet-dienen aan.

(...)

De partij doet de aanzegging uiterlijk twee weken vóór de roldatum waarop de lopende termijn verstrijkt. Partijperemptoir/akte niet-dienen kan niet eerder worden aangezegd dan tegen een roldatum die is gelegen op een termijn van twee weken na de roldatum waarop de lopende termijn verstrijkt.

Aanzegging van partijperemptoir/akte niet-dienen kan tegen dezelfde roldatum plaatsvinden.

Indien partijperemptoir/akte niet-dienen is aangezegd, wordt ervan uitgegaan dat de partij die deze aanzegging heeft gedaan, die ook handhaaft. Deze partij hoeft op de desbetreffende roldatum niet nogmaals akte niet-dienen te vragen.

De aanzegging door of aan een partij voor wie zich (nog) geen advocaat heeft gesteld, is zonder gevolg.

(...)

– art. 6.1: De advocaat van een partij die zich op een roldatum aan een zaak wil onttrekken, geeft daarvan bericht met een aan het hof gericht H-formulier.

De advocaat heeft zijn opdrachtgever over de gevolgen daarvan geïnformeerd. Bij zijn bericht aan het hof bevestigt de advocaat dat hij deze verplichting is nagekomen.

– art. 6.2: Na de onttrekking wordt de zaak verwezen naar de roldatum gelegen op een termijn van twee weken later voor het stellen van een nieuwe advocaat.

– art. 6.3: Indien zich voor de in artikel 6.1 bedoelde partij een andere advocaat stelt, wordt de proceshandeling waarvoor deze partij staat, alsnog op de in artikel 6.2 genoemde roldatum vericht. Op schriftelijk verzoek van deze partij kan hiervoor eenmaal een uitstel van vier weken worden verleend.

4 Beoordeling van het middel in het principale beroep

4.1 Onderdeel 1 van het middel is gericht tegen de beslissing van 17 april 2012 waarbij akte van niet-dienen is verleend en klaagt onder meer dat het hof met die beslissing heeft miskend dat een redelijke uitleg en toepassing van (de art. 6.2 en 6.3) het rolreglement meebrengt dat in het geval zich na onttrekking door de advocaat van een partij een nieuwe advocaat zich stelt voor die partij, een uitstel van (minimaal) vier, althans twee, weken aan die partij moet, althans kan, worden verleend die deze partij dient te verrichten, althans dat in dat geval geen akte van niet-dienen van die proceshandeling mag worden verleend. Het hof heeft voorts miskend dat in dat geval op grond van genoemde bepalingen wel een deugdelijke reden bestaat voor uitstel, te weten de omstandigheid dat een advocaatwissel heeft plaatsgehad, althans heeft zijn andersluidende oordeel niet toereikend gemotiveerd (onderdeel 1.1 en 1.2).

4.2 Op het onderhavige geval was van toepassing het Lpr, zoals hiervoor in 3.2 vermeld. Evenals de thans geldende regeling (Stcrt. 2012/26605) bevatte dit in hoofdstuk 6 een afzonderlijke regeling voor uitstel in geval van onttrekking van een advocaat, dat wil zeggen het zich als advocaat uit de zaak terugtrekken als gevolg van het neerleggen van de opdracht.

Het Lpr bevatte evenwel geen afzonderlijke regeling voor uitstel ingeval geen sprake is van onttrekking, maar van een wisseling van advocaat (ook herroeping genoemd).

In laatstgenoemd geval dient de rechter, indien de opvolgend advocaat uitstel vraagt op de grond dat hij na overname van de behandeling van de zaak nog onvoldoende gelegenheid heeft gehad om de proceshandeling voor te bereiden waarvoor de zaak op de rol staat, op de voet van de algemene regels voor uitstel (de art. 2.11 – 2.13 Lpr) in beginsel een uitstel van twee weken te verlenen.

Een uitstelverzoek als het onderhavige kan slechts worden afgewezen indien de rechter ambtshalve of naar aanleiding van bezwaren van de wederpartij, waarop de uitstelverzoeker heeft kunnen reageren, aannemelijk acht dat uitstel onvereenigbaar is met art. 20 Rv of de eisen van een goede procesorde. Daarvan is onder meer sprake als de rechter aannemelijk acht dat de wisseling van advocaat plaatsvindt om aan de gevraagde akte van niet-dienen te ontkomen. De rechter zal de redenen voor zijn afwijzing van het uitstelverzoek uitdrukkelijk moeten vermelden en zijn beslissing daaromtrent moeten motiveren.

4.3 Op 16 april 2012 hebben [eiseres] c.s. verzocht om een aanhouding van zes weken voor het nemen van de memorie van grieven “in verband met advocaatwissel”.

Het hof heeft dat verzoek geweigerd op de grond dat “geen deugdelijke reden voor uitstel” bestaat. Met dat oordeel heeft het hof hetzij de hiervoor in 4.2 vermelde regel miskend, hetzij zijn oordeel ontoereikend gemotiveerd. Voor zover de onderdelen 1.1 en 1.2 daarover klagen, treffen zij doel.

4.4 Onderdeel 2, dat is gericht tegen de beslissing van 27 april 2012, slaagt eveneens. Het oordeel van het hof dat de advocaatwissel (mede) tot doel had om te kunnen ontkomen aan de aangezegde akte niet-dienen, volgt niet zonder meer uit de voorafgaande overwegingen dat het voor de hand had gelegen dat mr. Conyn de memorie van grieven in elk geval in concept gereed had en dat [eiseres] c.s. niet hebben toegelicht waarom pas op 15 april 2012 duidelijk werd dat mr. Conyn [eiseres] c.s. niet langer kon bijstaan als advocaat. Dat oordeel is daarom niet toereikend gemotiveerd.

4.5 De overige klachten van het middel behoeven geen behandeling.

5 Beoordeling van het middel in het incidentele beroep

Het middel is gericht tegen de beslissing van 27 april 2012 en

klaagt naar de kern genomen dat het hof de gang van zaken die voorafging aan de beslissingen ter rolle van 17 april 2012 heeft aangemerkt als onttrekking van mr. Conyn (en niet als herroeping), zodat voor toepassing van art. 6.2 en 6.3 Lpr geen grond bestond. Gelet op hetgeen hiervoor in 4.2 is overwogen, kan het middel bij gebrek aan belang niet tot cassatie leiden.

6. Beslissing

De Hoge Raad:

in het principale beroep:

vernietigt de arresten van het gerechtshof te Arnhem van 17 april 2012 en 27 april 2012;

verwijst het geding naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden ter verdere behandeling en beslissing;

veroordeelt [verweerster 1] in de kosten van het geding in cassatie, tot op deze uitspraak aan de zijde van [eiseres] c.s. begroot op € 900,15 aan verschotten en € 2600,= voor salaris.

in het incidentele beroep:

verwerpt het beroep;

veroordeelt [verweerster 1] in de kosten van het geding in cassatie, tot op deze uitspraak aan de zijde van [eiseres] c.s. begroot op € 68,07 aan verschotten en € 2200,= voor salaris.

NOOT

Noot G.J. de Bock onder «JIN» 2014/16.

78

16
<p>Hoge Raad 15 november 2013, nr. 12/04685 ECLI:NL:HR:2013:1259 (mr. Van Buchem-Spapens, mr. Loth, mr. Polak) (concl. A-G mr. Wesseling-van Gent (niet opgenomen, Red.)) Noot G.J. de Bock tevens behorend bij «JIN» 2014/15</p>
<p>Onttrekking of herroeping advocaat. Akte niet-dienen. Landelijk Procesreglement. Hoofddregels voor aanhouding of uitstel. Motiveringseisen.</p>
<p>Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven (Lpr). Onttrekking of wisseling van advocaat op roldatum waartegen akte niet-dienen was aangezegd; aanhouding voor het stellen van een nieuwe advocaat of uitstel voor verrichten proceshandeling; akte niet-dienen wordt 'doorgeschoven' naar de roldatum voor twee weken later; afwijken van Lpr door rolrechter mogelijk; toetsing aan art. 20 Rv en eisen van de goede procesorde; motiveringsplicht.</p>
<p>[RV art. 20; Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven art. 1.15, 2.11 t/m 2.13, 6.1 t/m 6.4]</p>

Bij een onttrekking geldt dat de zaak wordt verwezen naar de roldatum gelegen op een termijn van twee weken later voor het stellen van een nieuwe advocaat. Het maakt daarbij geen verschil of de

onttrokken advocaat op de roldatum van de onttrekking partijremploir stond en dat akte niet-dienen was aangezegd. De advocaat die zich stelt in de plaats van de onttrokken advocaat moet in de gelegenheid worden gesteld alsnog de proceshandeling, waarvoor de zaak op de rol staat, te verrichten, ondanks dat akte niet-dienen was aangezegd. De akte niet-dienen wordt ingevolge art. 6.2 en 6.3 Lpr als het ware 'doorgeschoven' naar de roldatum van twee weken later.

Bij een herroeping (advocaatwissel) moet de rolrechter een uitstelverzoek van de opvolgende advocaat beoordelen op grond van de algemene regels voor uitstel als opgenomen in art. 2.11- 2.13 Lpr. Indien de opvolgende advocaat uitstel vraagt omdat hij, na overname van de zaak, onvoldoende gelegenheid heeft gehad de proceshandeling te verrichten, zal in beginsel een uitstel van twee weken moeten worden verleend.

De rolrechter heeft, ondanks deze door de Hoge Raad geformuleerde hoofdregels, de bevoegdheid de aanhouding te weigeren of het uitstelverzoek af te wijzen. Bij een onttrekking kan de rolrechter op grond van 1.15 Lpr afwijken van art. 6.2 en 6.3 Lpr door (bijzondere) omstandigheden aan te halen die nopen tot weigering van de proceshandeling op de roldatum van twee weken later. Bij een herroeping kan het uitstelverzoek van twee weken slechts worden afgewezen indien de rolrechter het ambtshalve of naar aanleiding van bezwaren van de wederpartij, waarop de opvolgende advocaat heeft kunnen reageren, aannemelijk acht dat uitstel in strijd is met art. 20 Rv of de eisen van de goede procesorde.

[eiseres], wonende te [woonplaats],

Eiseres tot cassatie,

advocaat: mr. R.F. Thunnissen,

tegen

Delta Lloyd Schadeverzekeringen NV, (onder meer) handelend onder de naam *Ohra Schadeverzekeringen*, gevestigd te Amsterdam,

Verweerster in cassatie,

niet verschenen.

Partijen zullen hierna ook worden aangeduid als [eiseres] en Ohra.

Hoge Raad:

1 Het geding in feitelijke instanties

Voor het verloop van het geding in feitelijke instanties verwijst de Hoge Raad naar de navolgende stukken:

a. de vonnissen in de zaak 207209/HA ZA 10-2120 van de rechtbank Arnhem van 16 maart 2011 en 13 juli 2011;

b. het arrest in de zaak 200.098.907 van het gerechtshof te Arnhem van 3 juli 2012.

Het arrest van het hof is aan dit arrest gehecht.

2 Het geding in cassatie

Tegen het arrest van het hof heeft [eiseres] beroep in cassatie ingesteld. De cassatiedagvaarding is aan dit arrest gehecht en maakt daarvan deel uit.

Tegen Ohra is verstek verleend.

De zaak is voor [eiseres] toegelicht door haar advocaat.

De conclusie van de Advocaat-Generaal E.M. Wesseling-van Gent strekt tot vernietiging van het arrest van het hof en tot terugwijzing naar dit hof.

3 Beoordeling van de middelen

3.1 In cassatie kan van het volgende worden uitgegaan.

(i) De rechtbank heeft bij vonnis van 13 juli 2011 de vorderingen van [eiseres] tegen Ohra afgewezen.

[eiseres] is van dit vonnis in hoger beroep gegaan.

(ii) Ter rolle van 12 juni 2012 heeft de rolraadsheer akte van niet-dienen van grieven verleend.

(iii) Het hof heeft bij arrest van 3 juli 2012 het hoger beroep verworpen op de grond dat, kort gezegd, geen gronden voor het hoger beroep zijn aangevoerd.

3.2 De middelen zijn onder meer gericht tegen rov. 2.2, waarin het hof het volgende heeft overwogen:

“2.2 De zaak is door mr. I.P. Sigmond aangebracht op de rol van 20 december 2011.

Mr. Knüppe heeft zich op dezelfde rol voor Ohra gesteld. De zaak is op de rol van 6 maart 2012 en 17 april 2012 aangehouden voor memorie van grieven. Op de rol van 17 april 2012 heeft mr. J. W. Damstra zich in plaats van mr. Sigmond als procesvertegenwoordiger voor [eiseres] gesteld. De zaak is verwezen naar de rol van 15 mei 2012 voor memorie van grieven. Bij brief van 27 april 2012 heeft mr. Knüppe aan mr. Damstra bericht dat op de rol van 15 mei 2012 nog slechts zou worden bewilligd in een peremptoir uitstel van twee weken en dat, indien op 29 mei 2012 geen memorie van grieven zou worden ingediend, van de zijde van Ohra akte van niet-dienen zou worden verzocht. De zaak is vervolgens, op de rol van 15 mei 2012, nog twee weken aangehouden voor memorie van grieven. Op de rol van 29 mei 2012 is geen memorie van grieven genomen. Mr. Damstra heeft zich op dezelfde rol als procesvertegenwoordiger van [eiseres] onttrokken. Nadat mr. J.G. Galama zich op de rol van 12 juni 2012 als nieuwe procesvertegenwoordiger voor [eiseres] had gesteld, is op diezelfde rol de aangehouden beslissing gegeven op de door Ohra aangezegde akte van niet-dienen tegen 29 mei 2012. De rolraadsheer heeft akte van niet-dienen van grieven verleend.”

3.3 De middelen klagen naar de kern genomen dat de beslissing van het hof om akte van niet-dienen te verlenen, in strijd is met art. 6.2 Landelijk procesreglement voor civiele dagvaardingszaken bij de gerechtshoven (vgl. de thans geldende regeling *Stcr.* 2012/26605).

Bij de beoordeling van de middelen is het volgende van belang. Uit ambtshalve door de Advocaat-Generaal ingewonnen inlichtingen blijkt dat (i) de zaak ter rolle van 29 mei 2012 partijperemptoir stond voor grieven en dat akte van niet-dienen was aangezegd, (ii) op die rol mr. Damstra zich als procesvertegenwoordiger van [eiseres] heeft onttrokken, (iii) mr. Galama zich ter rolle van 12 juni 2012 als procesvertegenwoordiger van [eiseres] heeft gesteld, (iv) de voor de rol van die dag ingediende memorie van grieven is geweigerd en geretourneerd, (v) de beslissing op de aangezeggde akte van niet-dienen was aangehouden tot 12 juni 2012 en dat deze akte op die datum is verleend, en (vi) de zaak naar de rol van 3 juli 2012 is verwezen voor het thans in cassatie bestreden arrest (zie de conclusie van de Advocaat-Generaal onder 2.3).

3.4 Ingevolge de art. 6.2 en 6.3 Lpr wordt in geval van onttrekking door een advocaat de zaak in de stand waarin zij zich bevindt verwezen naar de roldatum gelegen op een termijn van twee weken later voor het stellen van een nieuwe advocaat. Uit de hiervoor in 3.3 weergegeven gang van zaken volgt dat de zaak op 29 mei 2012 – de datum waarop zij vanwege de onttrekking van mr. Damstra (twee weken) werd aangehouden tot 12 juni 2012, de datum waarop mr. Galama zich heeft gesteld – partijperemptoir stond voor grieven en dat akte van niet-dienen was aangezegd. Op 12 juni 2012 stond de zaak derhalve nog steeds partijperemptoir voor grieven, zodat mr. Galama alsnog van grieven kon dienen, zoals hij ook heeft beoogd te doen. Het stond het hof in beginsel dan ook niet vrij om akte van niet-dienen te verlenen en op die grond de memorie van grieven te weigeren. Weliswaar kon het hof op de voet van art. 1.15 Lpr afwij-

ken van het bepaalde in art. 6.2 en 6.3 Lpr indien het daartoe aanleiding vond in de (bijzondere) omstandigheden van het geval, maar uit het bestreden arrest blijkt niet dat het hof van deze bevoegdheid gebruik heeft gemaakt. De middelen treffen derhalve doel.

3.5 Het bestreden arrest kan niet in stand blijven. De overige klachten behoeven geen behandeling. Nu Ohra de bestreden beslissing niet heeft uitgelokt of verdedigd, zullen de kosten van het geding in cassatie worden gereserveerd.

4 Beslissing

De Hoge Raad:

vernietigt het arrest van het gerechtshof te Arnhem van 3 juli 2012;

verwijst het geding naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden ter verdere behandeling en beslissing;

reserveert de beslissing omtrent de kosten van het geding in cassatie tot de einduitspraak;

begroot deze kosten tot op de uitspraak in cassatie aan de zijde van [eiseres] op € 475,35 aan verschotten en € 2600,- voor salaris, en aan de zijde van Ohra op nihil.

NOOT

1. De Hoge Raad geeft in twee arresten invulling en uitwerking aan de hoofdregels voor het weigeren van een proceshandeling of het afwijzen van een uitstelverzoek bij respectievelijk onttrekking of herroeping van de gestelde advocaat. In beide zaken vernietigt de Hoge Raad de rolbeslissingen van het Hof Arnhem tot het verlenen van akte niet-dienen, ondanks het reeds aangezegde partijperemptoir aan de voormalige advocaat.

2. Het vertegenwoordigen door de advocaat van zijn cliënt in een procedure wordt getypeerd als een overeenkomst van lastgeving, een bijzondere vorm van de overeenkomst van opdracht.

Onttrekking en herroeping zijn wijzen van beëindiging van die opdracht. Bij een onttrekking ligt het initiatief tot beëindiging van de opdracht bij de advocaat. Bij een herroeping beëindigt de cliënt de rechtsverhouding met de advocaat (zie ook *Groene Serie*, art. 226 Rv, aant. 4 en 5). Het Lpr bevatte ten tijde van de onderhavige procedures bij het Hof Arnhem (tweede versie januari 2011, *Stcr.* 2010, 19241) en bevat (derde versie januari 2013, *Stcr.* 2012, 26605) geen afzonderlijke regeling voor het geval er geen sprake is van een onttrekking, maar van een herroeping (wisseling van advocaat).

3. Het onttrekken van de advocaat in een procedure heeft, zonder dat een nieuwe advocaat zich stelt, verstrekkende gevolgen voor de cliënt. Deze gevolgen zijn niet met zoveel woorden in de wet geregeld en vloeien voort uit de rechtspraak: vgl. Hoge Raad 1 maart 1974, *NJ* 1975, 6 (*Cassatie in belang der wet*); Hoge Raad 24 juni 1977, *NJ* 1978, 211 (*Van Zaanen/Gemeente Amsterdam*); Hoge Raad 2 februari 2001, *NJ* 2002, 372 (*Oosterom/Den Oudsten*).

4. Uit genoemde rechtspraak volgt dat het onttrekken van de advocaat een de cliënt persoonlijk betreffende omstandigheid is, zodat het redelijker is dat de cliënt erin voorziet dat hij wederom door een advocaat in het proces wordt vertegenwoordigd, dan dat de wederpartij zou worden gedwongen nasporingen te doen en kosten te maken teneinde tot hervatting van de procedure te komen. De onttrekking leidt niet tot schorsing van de procedure. De Hoge Raad laat het belang van de wederpartij prevaleren. De wederpartij staat immers buiten de problemen tussen de cliënt en diens advocaat (vgl. *NJ* 2002, 372). Het vinden van een nieuwe advocaat is voor risico van de betreffende partij (vergelijk HR 30 november 2001, *ECLI:NL:PHR:2001:AD4497*, concl. A-G Mok, onder 4.3 – 4.4 en HR 18 september 2009,

ECLI:NL:PHR:2009:Bl17138, concl. A-G Wesseling-van Gent, onder 2.9).

5. De procedure wordt na onttrekking voortgezet waarbij de partij zonder gestelde advocaat – bij verplichte procesvertegenwoordiging – het recht verliest de proceshandeling te verrichten, waarvoor de zaak op de rol staat, zoals het indienen van processtukken of het vragen van arrest. Dit uitgangspunt is opgenomen in art. 6.4 Lpr. Zie ook *NJ* 1975, 6; HR 16 december 1983, *NJ* 1984, 327 (*Mahmoud/Ten Cate*) en concl. A-G Langemeijer bij Hoge Raad 24 juni 2004, LJN AO6011 (*HOAB/IDDS*), onder 1.6. en 2.2.

6. De onttrekking heeft niet tot gevolg dat reeds verrichte proceshandelingen niet langer onderdeel uitmaken van het procesdossier. Het incompleet zijn van het procesdossier komt evenwel voor risico van de partij zonder gestelde advocaat. Vgl. Hoge Raad 9 juli 2010, «JOR» 2010/260 (*Groenewold/Dijkman Dulkes*), concl. A-G Timmerman, onder 4.1 – 4.3; Hoge Raad 13 juli 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW7479, concl. A-G Rank-Berenschot, onder 2.6 – 2.8.; Hof Leeuwarden 29 november 2011, *NJF* 2012/62 en (verstrekking) Rechtbank Utrecht 8 juni 2011, ECLI:NL:RBUTR:2011:BS1083.

7. Op de onttrekkende advocaat rust de (zorg)plicht (vgl. art. 7:401 BW) zijn cliënt te wijzen op de gevolgen van de onttrekking en op de noodzaak om een nieuwe advocaat te doen stellen, indien de cliënt zich wil laten vertegenwoordigen (*NJ* 2002, 372). De rechter heeft niet tot taak over deze gevolgen te informeren, vgl. A-G Wesseling-van Gent, onder 2.3, bij Hoge Raad 19 september 2010, ECLI:NL:PHR:2010:BM9091.

8. In lijn met de rechtspraak over onttrekking biedt art. 6.1 Lpr bescherming aan de cliënt door de verplichting op te leggen aan de onttrekkende advocaat om te informeren over de gevolgen van de onttrekking. Uit art. 6.2 – 6.4 Lpr volgt enerzijds het prevaleren van de belangen van de wederpartij bij voortzetting van de procedure (zonder schorsing) bij onttrekking, anderzijds biedt de regeling bescherming aan de cliënt door een aanhouding van twee weken te verkrijgen voor het stellen van een nieuwe advocaat. Gelet op de bewoordingen van art. 6.3 Lpr maakt het geen verschil of de onttrekkende advocaat eerder partijperemptoir stond en op de roldatum akte niet-dienen was aangezegd. De akte niet-dienen wordt ingevolge art. 6.2 en 6.3 Lpr als het ware ‘doorgeschoven’ naar de roldatum van twee weken later (ECLI:NL:HR:2013:1259, r.o. 3.4 en concl. A-G Wesseling-van Gent onder 2.8).

9. De rolrechter heeft bij onttrekking, mijns inziens, geen discretionaire bevoegdheid (zie ook concl. A-G Wesseling-van Gent onder 2.11 bij ECLI:NL:HR:2013:1245). Dit volgt uit de formulering van art. 6.2 Lpr: “*Na onttrekking wordt de zaak verwezen (...)*”. Bij een discretionaire bevoegdheid zou art. 6.2 Lpr hebben geluid: “*Na onttrekking kan de zaak worden verwezen (...)*”. Het Lpr hanteert deze systematiek om discretionaire bevoegdheden te duiden (bijvoorbeeld 1.15; 2.8; 2.21 sub c.; 4.3; 7.1 Lpr). Dit laat onverlet dat de rolrechter op grond van art. 1.15 Lpr kan afwijken indien daartoe aanleiding wordt gevonden in (bijzondere) omstandigheden, aldus de Hoge Raad in ECLI:NL:HR:2013:1259, r.o. 3.4. Een afwijkende beslissing moet, mijns inziens, mede in het licht van de (potentieel) verstrekking gevolgen, met redenen omkleed en voldoende gemotiveerd zijn.

10. Bij herroeping, waarvan sprake was in ECLI:NL:HR:2013:1245, volgt de Hoge Raad voor wat betreft het uitstelverzoek van de opvolgende advocaat dezelfde termijn van twee weken, ook ingeval van een aanzegging partijperemptoir met akte niet-dienen op de roldatum van de advocaatwissel.

11. De Hoge Raad biedt de cliënt en opvolgende advocaat bescherming tegen de akte niet-dienen, indien de opvolgende advocaat uitstel vraagt met als onderbouwing dat hij, na

overname van de behandeling, nog onvoldoende gelegenheid heeft gehad om de proceshandeling voor te bereiden. Op de voet van de gewone regels voor uitstel (art. 2.11 – 2.13 Lpr) dient de rolrechter alsdan in beginsel een uitstel van twee weken te verlenen. Van dit beginsel kan slechts worden afgeweken indien de rolrechter ambtshalve of naar aanleiding van bezwaren van de wederpartij, waarop de opvolgende advocaat heeft kunnen reageren, het aannemelijk acht dat een uitstel onvereenigbaar is met art. 20 Rv of de eisen van de goede procesorde. De Hoge Raad geeft een handvat: indien aannemelijk is dat de advocaatwissel plaatsvindt om aan de akte niet-dienen te ontkomen, zal er sprake zijn van genoemde onverenigbaarheid. De rolrechter zal de redenen voor afwijzing van het uitstelverzoek moeten vermelden en zijn beslissing daaromtrent moeten motiveren (vgl. ECLI:NL:HR:2013:1245, r.o. 4.2). Er is hiermee een juist midden gevonden in de belangenafweging tussen procespartijen.

12. Na het door de Hoge Raad wijzen van deze twee arresten past een terughoudende benadering bij het verlenen van akte niet-dienen zonder de nieuwe of opvolgende advocaat een aanhouding of uitstel van twee weken te verlenen voor het verrichten van de proceshandeling na onttrekking of herroeping van de gestelde advocaat. De rolrechter moet, bij afwijking van de door de Hoge Raad geformuleerde hoofdregels, op grond van art. 1.15 Lpr, art. 20 Rv of de eisen van de goede procesorde, een gemotiveerde, met redenen omklede beslissing nemen. Een afwijkende beslissing is voor wat betreft de (bijzondere) omstandigheden lastig te motiveren, zeker zonder inhoudelijke voeding door de wederpartij. Ondenkbaar is een afwijkende beslissing echter niet: een uitstelverzoek bij het wisselen tussen advocaten binnen één kantoor zonder een bijzondere aanleiding of een reeks van onttrekkingen.

13. De komende jaren zal op dit gebied vast meer rechtspraak volgen, nu door de *pilot* bij het Hof Amsterdam en Hof Den Bosch óók in 2014 (in afwijking van het Lpr) termijnen ambtshalve worden gehandhaafd en in beginsel een aanzegging partijperemptoir niet meer noodzakelijk is. Deze *pilot* beoogt de doorlooptijd van procedures te bekorten, maar kan (en zal) leiden tot het zoeken door advocaten naar alternatieven om uitstel te verkrijgen.

G.J. de Bock

TeekensKarstens advocaten notarissen